

ОБРАЌАЊЕ НА АКАДЕМИК ТАКИ ФИТИ, ПРЕТСЕДАТЕЛ НА МАКЕДОНСКАТА
АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ, НА ОДБЕЛЕЖУВАЊЕТО НА ДЕНОТ НА
АКАДЕМИЈАТА¹

Почитувани,

На денешен ден пред 51 година се одржа првото конститутивно Собрание на Македонската академија на науките и уметностите, а еден ден подоцна, на 10 октомври 1967 година, во големата сала на Собранието на тогашната СРМ, свечено беше отворена Македонската академија на науките и уметностите. Затоа, 10 октомври редовно го одбележуваме и го славиме како ден на МАНУ.

Вообичаено е во вакви пригоди накратко да ги сумираме резултатите во реализацијата на нашата основна дејност – научното и уметничкото творештво на Академијата во тековнава година.

Во оваа пригода сакам да потсетам дека конципирањето на Програмата за работа на МАНУ во 2018 година поаѓаше од два основни постулати:

- фокусирање врз реформските приоритети во различните области на науките и уметностите содржани во нашиот документ Приоритети на идниот развој на Република Македонија (објавен во 2017 година по повод педесетгодишниот јубилеј на МАНУ); и
- потрага по одговори за новите предизвици на времето во кое живееме и работиме – посебно оние поврзани со идејата за изградба на нов и обединет Балкан и со забрзување на нашите евроатлански интеграциски процеси.

Во овој контекст, во 2018 година реализираме обемна и богата работна програма. Во научната програма за 2018 година се вклучени и се во тек на реализација околу 90 научноистражувачки и уметнички проекти од разни области. Од нив речиси половината се меѓународни – билатерални, кои се реализираат во соработка со академиите од соседните земји, во прв ред со БАН и со САНУ, како и проекти финансирани од меѓународни извори, главно од фондовите на ЕУ (ИПА II и Хоризонт 2020), но и од други меѓународни институции. Напорно и со посветеност работиме и на организирање и одржување на научни конференции и собири (домашни и меѓународни), предавања на еминентни странски и домашни професори и академици од различни области на науките и уметностите, промоции и презентации на резултатите од објавени научни трудови и уметнички творби, на избрани дела на наши академици итн. Преку нашата богата издавачка дејност пред научната и стручната јавност во земјата и во странство, а и пред пошироката јавност во нашата земја, ги презентираме резултатите од нашето научно и уметничко творештво.

---

¹ МАНУ, Скопје 9.11.2018 година

Почитувани,

Од почетокот на годинава до денес реализиравме 12 научни конференции, од кои 8 се меѓународни. Од меѓународните конференции посебно сакам да ги споменам следниве: **Идната генерација на дијагностика, Традицијата во комуникациите и духовната култура на Југоисточна Европа, Македонистички денови во МАНУ** и заедничката научна конференција организирана со научното друштво Лајбниц во Берлин на тема: **Западна/ Средна Европа и Балканот во духовно-културниот дијалог 1900–1939 година** (последниве три даваат посебен придонес во афирмацијата на македонскиот јазик, култура, традиции и посебност), т.е. во сферата која влегува во мисијата на модерните европски национални академии. Во рамките на домашните научни конференции посебно треба да се одбележат двете научни расправи посветени на **договорот на Република Македонија и Република Бугарија за пријателство, добрососедство и соработка, и на Договорот со Република Грција (Спогодбата од Преспа – меѓународно значење и импликации врз евроатланските интеграции на Република Македонија)**, како и научната конференција на тема: **Идните предизвици на економскиот развој и економските политики на Република Македонија**, одржана во Охрид на 4 и 5 октомври, во соработка со Владата на Република Македонија, НБРМ и Стопанската комора на Република Македонија. Нам ни престојат уште три-четири значајни научни конференции, од кои едната ќе биде посветена на **еколошките проблеми** (загадувањето на големите градови и заштита на животната средина), а другата на **проблемите и прашањата поврзани со одржливоста на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување**. На двете конференции ќе обезбедиме присуство, покрај на експерти од соодветните области, и на креаторите на политиките во доменот на екологијата и на социјалната сфера, т.е. на претставници од надлежните министерства и други владини институции. Годинава организиравме и одржавме и бројни научни форуми, тркалезни маси и други стручни и научни расправи во различни области на науките и уметностите. Притоа, посебно значајни се оние поврзани со расправата за **новиот Закон за високото образование**, како и форумот на тема: **Македонска транспортна револуција**, расправата за структурните промени и извозната диверзификација на македонската економија, и сл. Во академијата се одржаа и пет предавања на еминентни домашни и странски професори. Оваа година се реализираа и десетина значајни настани во рамките на Научната и уметничката визита во куќата Уранија во Охрид (Охридската школа на природно право, предавања на наши и странски академици, промоции, изложби, поетски портрет и сл.)

Академијата одржа и бројни свечени собири, а за жал и три комеморативни седници за починатите академици: Цветан Грозданов, Матеја Матевски и Милан Ѓурчинов.

И оваа година бележиме извонредно богата издавачка дејност, што, се разбира, коинцидира со нашата посветеност на реализацијата на основната дејност на МАНУ. Од почетокот на 2018 година до денес публикувавме триесетина изданија, т.е. научни трудови од различни области на науките и уметностите. Во овие рамки ги вбројуваме Прилозите на четири одделенија на МАНУ, првиот број за 2018 година на Манускрипт; два зборника на трудови од областа на правото – судските реформи и природното право; една економска студија; неколку значајни публикации од областа на македонистиката и словенските јазици

– во овие рамки е и една обемна студија за македонската писменост во историски контекст – од доаѓањето на св. Климент во Македонија до потпаѓањето на Самуиловото Царство под византиска власт, две значајни дела за Блаже Конески, петтиот том од целокупните дела на Конески и Епохата Блаже Конески и др; неколку значајни дела од областа на историјата, вклучувајќи ги тука и Историските основи на МАНУ, како и првиот том на архивски материјали за економската историја на Македонија; три заеднички изданија со други академии и научни друштва (два проекти од ИПА-програмата во рамки на соработката МАНУ – БАН – тријазично, т.е. на македонски, бугарски и на англиски јазик, еден зборник со Германското научно друштво Лајбниц од Берлин, публикуван на македонски и германски јазик; два зборника издадени преку нашата Фондација Трифун Костовски – едниот посветен на 100-годишнината од раѓањето на првиот претседател на независна Република Македонија Киро Глигоров и 25-годишнината од приемот на Република Македонија во ООН, а другиот посветен на 20-годишниот јубилеј на Фондацијата Трифун Костовски, неколку каталози од приредени изложби и сл. Се разбира, во оваа пригода набројав само дел од изданијата на МАНУ, без да ги споменувам авторите, но затоа овој почитуван аудиториум денес има можност да ги разгледа сите изданија на МАНУ од почетокот на 2018 година до денес, изложени во холот на МАНУ.

Меѓународната активност на Академијата се одвива во рамките на планираното со Програмата за работа на МАНУ за 2018 година – низ посети и престои на наши академици во странство и на странски академици во МАНУ, во рамките на реализацијата на заедничките проекти и другите форми на меѓуакадемска соработка (заедничко аплицирање за проекти од европските фондови, заедничко објавување научни трудови, заеднички научни расправи, партиципација и соработка во рамките на процесот Western Balkans) итн. Дел од нашата меѓународна активност се и честите посети на странски професори, академици, научни работници, па ако сакате и посети на странски амбасадори на Академијата, кои ни помагаат во воспоставувањето на соработка со академиите и научните институции од нивните земји. Оваа година нашата Академија ја посетија и двајца добитници на Нобелови награди – госпоѓа Видет Бушамауи, добитничка на Нобеловата награда за мир и професор Ферид Мурат, добитник на Нобеловата награда за медицински науки и член на МАНУ надвор од работниот состав.

Почитувани,

Мојата резимирана оценка за основните карактеристики на реализацијата на основната дејност на МАНУ во текот на оваа година е следнава:

Прво, успешно и благовремено ги реализираме активностите и настаните предвидени со Програмата за работа на МАНУ за 2018 година, која и оваа година се одликува со својата комплексност и диверзифицираност во сите области на нашата научноистражувачка и уметничка дејност.

Второ, расте бројот на научни проекти, научни расправи (меѓународни и домашни конференции, симпозиуми, советувања, тркалезни маси и сл.) и на изданија на МАНУ кои се сосредоточени врз реформските приоритети на земјата и кои, во согласност и со нашата советодавна функција, повеќе се policy oriented, т.е. настојуваат да предложат научно

фундирани препораки, насоки и сугестии за креаторите на политиките во одделните области од научното и уметничкото творештво.

Трето, меѓународната димензија во нашата научноистражувачка работа и во уметничкото творештво успешно се одржува и понатаму се интензивира, што е од посебно значење за репутацијата на нашата академија.

Ви благодарам на вниманието.